

К. В. Савченко,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
Сумський державний університет

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ФОНДІВ ЗАОЩАДЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Необхідність у заощадженнях у більшості країнах спричинена проведенням економічної стабілізаційної політики, яка пов'язана з багатьма труднощами практичного характеру. До їх числа належать:

- тимчасові лаги фіскальної і монетарної політики;
- недосконалість економічної інформації;
- мінливість економічних очікувань;
- неоднозначність історичних аналогій.

Проведення процесів заощадження ускладнюється також і тим, що багато економічних подій є практично непередбачуваними та не прогнозованими. Визначаючи поведінку споживачів, інвесторів та інших економічних суб'єктів на внутрішньому ринку, не можна повністю спрогнозувати та визначити обсяг майбутніх заощаджень. Світовий досвід управління процесами заощаджень будується на дослідженні впливу взаємопов'язаних між собою зовнішніх та внутрішніх чинників (підвищення світових цін на сировину, світова фінансова криза, збільшення обсягів видобутки сировини та ін.).

На сьогодні в Україні сформована значна кількість резервних фондів, кошти яких використовуються в процесі стабілізації у різних сферах економіки. Слід зазначити, що головним недоліком існуючих вітчизняних фінансових резервних фондів є короткостроковість формування та використання — практично всі вони створюються на період до одного року, а суму заощаджень можна використовувати впродовж року.

Так, резервний фонд Кабінету Міністрів України фактично формується з метою стабілізації кризових процесів у країні. Однак, однією з головних відмінностей даного резервного фонду від стабілізаційних, які набули поширення в світі, є короткий термін дії та використання фонду для поточного покриття непередбачених витрат. Він не може бути використаний для погашення боргів, у тому числі пов'язаних з гарантіями чи іншими видами за-

безпечення, наданими державою, а також для збільшення сум за статтями видатків, передбаченими у державному бюджеті.

Це дещо не відповідає основним завданням стабілізаційних фондів, які традиційно передбачають спрямування коштів на підтримку бюджетних стабілізаційних операцій у країні, управління системними кризами, збільшення державних видатків на підтримку та розвиток економіки країни. Дійсно, в світі стабілізаційні фонди використовуються для покриття збитків від перерахованих вище подій, але це лише невелика частка подій, які можуть привести до економічної нестабільності в країні. Згідно світової практики, фінансові заощадження стабілізаційних фондів використовуються як інвестиційні ресурси для покриття спадів у банківській сфері, автомобілебудуванні, будівництві житла та доріг та ін.

Ще одним з недоліків резервного фонду, створеного Кабінетом Міністрів України, є те, що залишок невикористаних коштів станом на 31 грудня того року, в якому їх виділено, підлягає поверненню до Державного бюджету України, а не залишається для покриття економічних наслідків системних криз у наступні роки. На нашу думку, цей механізм вимагає перегляду, адже впровадження системи накопичення резервних фондів в Україні дасть змогу в майбутньому вирішувати більш глобальні проблеми щодо подолання кризи. При зміні даних положень має бути скоригована назва фонду (Державний резервний накопичувальний фонд) та загальні основи його діяльності — кошти фонду не потрібно буде використовувати в повному обсязі з метою отримання на плановий рік фінансових ресурсів в обсягах, не менших ніж у фактичному році. Головним завданням Кабінету Міністрів України в такому випадку має стати не лише стабілізація економічних процесів у країні, а й пошук джерел отримання прибутку (інвестування) від коштів, які будуть накопичуватись.

Практично в кожному році даний резервний фонд використовувався на 100 %, що дає змогу зробити висновок про те, що резервний фонд Кабінету Міністрів України фактично не може бути використаний як накопичувальний, а тому необхідно шукати інші джерела заощаджень для проведення стабілізаційної політики в країні.

Ще одним із джерел заощаджень можуть виступати надлишки коштів у позабюджетних фондах цільового призначення. В Україні найбільшим серед позабюджетних можна вважати Пенсійний фонд України, діяльність якого спрямована на акумулювання коштів, призначених для пенсійного забезпечення. Але сьогодні проблему

заощаджень для майбутніх поколінь дуже важко вирішити за рахунок ресурсів Пенсійного фонду, адже в останні роки його коштів не вистачає навіть для покриття поточних витрат.

Отже, проблема використання цільових фондів саме для вирішення завдань політики активізації інвестиційних процесів полягає у наступному — першочергово вони створюються для акумулювання заощаджень та покриття цільових витрат у поточному році, а не з метою створення додаткових заощаджень для наступних років у разі перевищення видатків над доходами фонду. Виходом з даної ситуації має стати, з одного боку, створення передумов для довгострокових заощаджень, з іншого — підвищення ефективності інвестування в економіку України в цілому.

Слід зазначити, що не лише державні фонди можуть виступати як джерела довгострокових заощаджень. Це можуть бути заощадження у вигляді інвестицій від недержавних організацій (інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди, недержавні страхові компанії), які можуть бути залучені державою з метою використання їх для активізації інвестиційних процесів в економіці України (підтримки окремих секторів економіки, недопущення системних криз в цілому по країні та ін.).

УДК 336.71

Б. В. Самородов,

канд. техн. наук, доцент, докторант кафедри
банківської справи,
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Національного банку України, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ ІНСТРУМЕНТУ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ АКТИВІВ ПРИ ВИХОДІ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

Банкіри прогнозують у найближчі п'ять-сім років бум у сфері сек'юритизації активів. Це зумовлено в першу чергу швидким зростанням кредитних портфелів банків. На думку учасників ринку, в 2011—2012 роках банки сек'юритизують активи не менш ніж на \$ 2—3 млрд [1, 3]. Напевно сек'юритизацію у першу чергу будуть проводити великі банки з іноземним капіталом. Наприклад, «Райффайзен Банк Аваль», УкрСиббанк.

За оцінками експертів, частка класичної сек'юритизації на банківському ринку становить менше 40 %. Інструмент сек'юрити-